

IASB publiceert IFRS 10 'Consolidated Financial Statements'

De IASB heeft op 12 mei 2011 IFRS 10 'Consolidated Financial Statements' gepubliceerd. Deze standaard vervangt de consolidatiebepalingen van de huidige IAS 27 'Consolidated and Separate Financial Statements' en SIC-12 'Consolidation – Special Purpose Entities'. IFRS 10 heeft belangrijke consequenties voor de afweging wanneer een onderneming 'control' heeft in een andere entiteit. De effectieve datum van IFRS 10 is 1 januari 2013. De EU heeft IFRS 10 op dit moment nog niet goedgekeurd. In dit artikel zullen wij op hoofdlijnen IFRS 10 behandelen, waarbij wij ons zullen beperken tot het nieuwe controlmodel.

Achtergrond consolidatieproject

Consolidatie staat sinds 2003 op de agenda van de IASB en sinds 2006 ook in samenwerking met de FASB. Volgens de IASB heeft een inconsistente toepassing van het controlbegrip (in IAS 27 en SIC-12) geleid tot divergentie in de verslaggevingspraktijk. Zij is voorts van mening dat de bestaande standaarden (mede door toepassing van 'rule-based' kwantitatieve normen) gevoelig zijn voor misbruik. Ten slotte heeft de financiële crisis de noodzaak voor transparantie inzake de risico's van gestructureerde vehikels ('special purpose entities') onderstreept. De IASB beoogt de uitkomsten van haar consolidatieproject en haar 'joint ventures' project in één pakket van drie nieuwe standaarden en twee herziene standaarden uit te vaardigen: IFRS 10 *Consolidated Financial Statements*, IFRS 11 *Joint Arrangements*, IFRS 12 *Disclosure of Interests in Other Entities*, IAS 27 *Separate Financial Statements* (herzien 2011) en IAS 28 *Investments in Associates and Joint Ventures* (herzien 2011).

Reikwijdte en structuur van dit artikel

IFRS 10 introduceert een nieuwe definitie van 'control' en schrijft eveneens consolidatiegrondslagen¹ voor. De toelichtingsvereisten omtrent geconsolideerde en

niet-geconsolideerde entiteiten worden in een nieuwe standaard, IFRS 12 *Disclosure of Interests in Other Entities*, voorgeschreven. De consolidatievereisten rond participatiemaatschappijen zullen in een tweede fase van het consolidatieproject separaat worden geadresseerd. De consolidatiegrondslagen uit IFRS 10, de toelichtingsvereisten uit IFRS 12 en de ontwikkelingen rond consolidatie van participatiemaatschappijen worden in dit artikel buiten beschouwing gelaten.

Dit artikel is als volgt opgebouwd. In de volgende paragraaf zal het nieuwe controlmodel worden behandeld. Vervolgens zullen wij ingaan op de verschillende elementen van de controldefinitie. Wij sluiten af met een korte analyse van belangrijke verschillen met de huidige IAS 27 en SIC-12-bepalingen.

Alvorens in te gaan op het nieuwe controlmodel, is kennisname van een aantal definities uit IFRS 10 noodzakelijk. Een 'investor' is een rapporterende entiteit die mogelijk control heeft in een andere entiteit ('de investee'). Te denken valt aan een moedermaatschappij (investor en tevens 'parent') met een 100%-kapitaalbelang in haar dochtermaatschappij (investee en tevens 'subsidiary'). Aanwezigheid van een kapitaalbelang is overigens niet vereist bij het begrip investor.

Nieuw controlmodel

Consolidatie betekent dat over de 'parent' en 'subsidiary' wordt gerapporteerd alsof sprake is van één entiteit. Slechts één entiteit kan control uitoefenen over een andere entiteit. Control kan dus niet worden gedeeld tussen twee of meer entiteiten. IFRS 10 behandelt één controlmodel. Deze uniforme controlcriteria gelden voor alle soorten entiteiten.

Een investor heeft control over een investee indien cumulatief aan de volgende criteria wordt voldaan:

1. De investor heeft *macht* over de investee;
2. De investor staat bloot aan of heeft recht op *variabele rendementen* uit hoofde van diens betrokkenheid bij de relevante activiteiten van de investee; en

¹ De consolidatiegrondslagen uit IFRS 10.18-25 zijn overwegend gelijklopend met de huidige grondslagen uit IAS 27.18-31.

3. De investeerder heeft de mogelijkheid om zijn macht uit te oefenen teneinde de omvang van de rendementen te beïnvloeden. Dit betreft een *combinatie* van de eerste twee elementen.

Inzake het derde element merken wij het volgende op. Een investeerder die wel macht heeft over een investee, maar daarvan geen rendementen kan genieten², heeft geen control over de investee. De omgekeerde situatie betekent dat ook geen sprake kan zijn van control. Zie figuur 1 voor een schematische weergave van de elementen uit de controldefinitie.

Bij de bepaling of sprake is van control, dient het geheel van de feiten en omstandigheden in ogenschouw te worden genomen. Hierbij speelt de economische realiteit (in plaats van de juridische structuur) een belangrijke rol. Een investeerder dient haar controlevaluatie te herzien indien een verandering optreedt in de feiten en omstandigheden.

Stel dat niet-gelieerde investeerders A en B een aandelenbelang in een investee hebben van 40% respectievelijk 60%. De stemrechten in de investee zijn verdeeld over A en B conform de gehouden aandelenbelangen. Indien geen sprake is van andere contractuele overeenkomsten die de besluitvorming over de investee beïnvloeden, zal de controlevaluatie zich beperken tot de investeerder die de meerderheid van stemrechten bezit (in casu B).

Een investee kan echter door middel van contractuele overeenkomsten complexer gestructureerd zijn. Te denken valt aan de situatie dat de stemrechten geen inspraak geven in de relevante activiteiten (bijvoorbeeld de bepaling van het operationele en financiële beleid) maar slechts betrekking hebben op administratieve activiteiten van de investee. In deze en meer complexe situaties is een evaluatie noodzakelijk van de hiervoor genoemde elementen uit de controldefinitie: macht en variabele rendementen. Deze elementen worden in de volgende twee paragrafen nader uiteengezet.

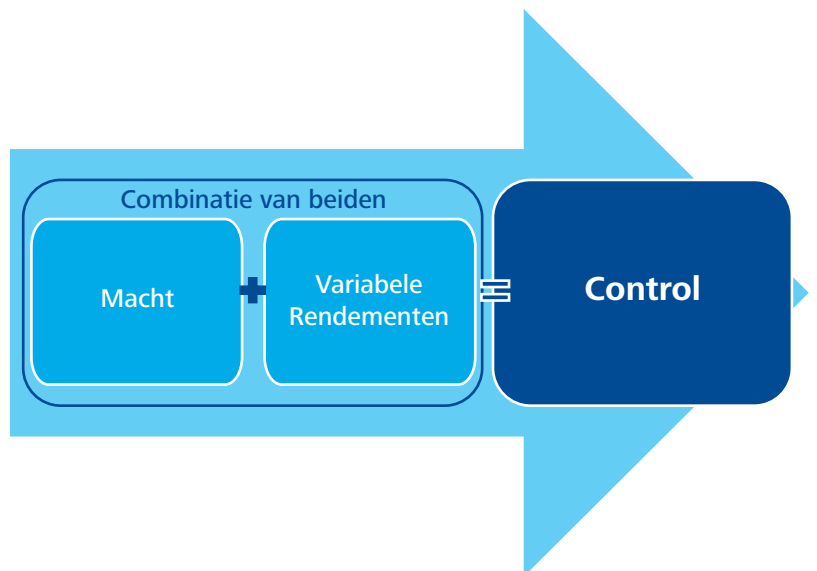
Macht

Een investeerder heeft macht over een investee indien de investeerder bestaande rechten heeft die de investeerder thans in staat stelt de *relevante activiteiten* van de investee aan te sturen. Deze relevante activiteiten dienen van significante betekenis te zijn voor de omvang van de *rechten* die de investeerder nastreeft.

Activiteiten

Alleen de aansturing van relevante activiteiten van een investee spelen een rol bij de bepaling of sprake is van macht. Een goed begrip van het doel en de structuur van een investee evenals de specifieke feiten en omstandigheden is hiervoor noodzakelijk. Een breed spectrum aan operationele en financiële

Figuur 1: De elementen van control

activiteiten kunnen van significante betekenis zijn voor de omvang van het rendement. Enkele indicatieve en niet-limitatieve voorbeelden van relevante activiteiten zijn:

- in- en verkoop van goederen of diensten;
- beheer van financiële activa gedurende de levensduur;
- selectie, acquisitie of desinvestering van activa;
- onderzoek en ontwikkeling van nieuwe producten of processen;
- bepaling van de financieringsstructuur of het aantrekken van financiering.

Rechten

Macht ontstaat voorts uit rechten die de investeerder in staat stelt de relevante activiteiten van de investee aan te sturen. Enkele indicatieve en niet-limitatieve voorbeelden van rechten zijn:

- (potentiële) stemrechten;
- benoeming of ontslag van sleutelfiguren die in staat zijn de rendementen van de investee significant te beïnvloeden (bijvoorbeeld directieleden, senior management etc.);
- benoeming of ontslag van een andere partij die betrokken is bij de besluitvorming over relevante activiteiten;
- de investee aansturen om transacties die van invloed zijn op rendementen aan te gaan, te veranderen of te verwerpen;
- andersoortige rechten op besluitvorming middels een managementovereenkomst.

Bij de bepaling van macht spelen alleen 'substantive rights' een rol. Dit betekent dat een investeerder de praktische mogelijkheid dient te hebben deze rechten daadwerkelijk en zonder belemmering van anderen uit te oefenen.

² Een voorbeeld is een principaal-agentrelatie. Een agent (investeerder) kan weliswaar macht uitoefenen over een investee, maar kan niet over de rendementen beschikken, daar deze toekomen aan een andere partij (de principaal). Door het ontbreken van de combinatie van enerzijds macht en anderzijds rendementen kan bij de agent geen sprake zijn van control.

Macht wordt bepaald op het niveau van de investee. De investee is meestal een juridische entiteit. In sommige gevallen heeft de investor macht over specifiek geïdentificeerde activa (lees: een onderdeel) van de investee. Het controlmodel wordt dan toegepast op slechts dat onderdeel (een 'silo' genoemd), mits voldaan wordt aan enkele voorwaarden.

Variabele rendementen

Variabele rendementen worden breed gedefinieerd. Deze kunnen positief of negatief zijn (lees: variabel) en dienen samen te hangen met de betrokkenheid van de investor bij de relevante activiteiten van de investee. Enkele indicatieve en niet-limitatieve voorbeelden van rendementen zijn:

- dividenden, uitkeringen van economische voordelen (bijvoorbeeld interest op vreemdvermogensinstrumenten van de investee) of andere waardeveranderingen van het belang in de investee;
- servicevergoedingen voor beheer van activa of passiva van de investee;
- vergoedingen en blootstelling aan risico's op verliezen in verband met het verlenen van steun inzake kredietrisico en liquiditeit van de investee;
- belastingvoordelen;
- residueel belang in de activa en passiva van de investee;
- rendementen die niet beschikbaar zijn voor andere belanghebbenden. Te denken valt aan de mogelijkheid voor de investor om gebruik te maken van activa van de investee ten dienste van haar eigen activiteiten, waarmee schaalvoordelen of kostenbesparingen gerealiseerd kunnen worden.

Meerdere investors kunnen delen in de rendementen van een investee. Echter, slechts één investor kan control uitoefenen over de investee. De combinatie van macht en rendement speelt een cruciale rol in de bepaling of sprake is van control.

Nabeschuiving

In tabel 1 hebben wij op hoofdlijnen een aantal belangrijke verschillen tussen IFRS 10 en IAS 27/ SIC-12 geanalyseerd. De nieuwe consolidatiecriteria kunnen van invloed zijn op de huidige consolidatiekring van een onderneming. Dit zou een vergroting (nieuw te consolideren investees) of verkleining (deconsolidatie van investees) van de consolidatiekring kunnen betekenen. Wij verwachten dat 'structured entities' (voorheen: 'special purpose entities') onder de nieuwe criteria sneller moeten worden geconsolideerd. Wij bevelen ondernemingen aan tijdig stil te staan bij de mogelijke consequenties van IFRS 10.

**Drs. Peter Thomson RA CPA
(Accounting & Auditing Center)**

Tabel 1: Verschillen tussen IAS 27/SIC-12 en IFRS 10

IAS 27/SIC-12	IFRS 10
Control is gedefinieerd in IAS 27.4. SIC-12 geeft een nadere uitwerking voor de consolidatie van 'special purpose entities' en volgt hierbij een 'risk and reward' benadering.	Eén integraal controlmodel dat geldt voor de controlevaluatie van alle soorten investees. 'Risks en rewards' zijn slechts een onderdeel van control. De koppeling tussen macht en rendementen is essentieel.
IAS 27 en SIC-12 gaan niet specifiek in op 'delegated power' bij principaal-agent relaties.	Het begrip 'delegated power' wordt geïntroduceerd. Een agent kan weliswaar macht uitoefenen over een investee, maar kan niet over de rendementen beschikken, daar deze toekomen aan een andere partij (de investor). Door het ontbreken van de combinatie van enerzijds macht en anderzijds rendementen kan bij de agent geen sprake zijn van control.
Het bestaan en effect van potentiële stemrechten die actueel uitoefenbaar of converteerbaar zijn worden in aanmerking genomen bij de controlevaluatie (vgl. IAS 27.14)	Alle 'substantive' potentiële stemrechten worden in aanmerking genomen. Niet actueel uitoefenbare potentiële stemrechten die wel 'substantive' zijn (op het moment dat belangrijke beslissingen worden genomen) worden in tegenstelling tot IAS 27 bij de controlevaluatie in aanmerking genomen.
Control over specifieke activa ('silo') in plaats van een entiteit wordt niet behandeld.	Het 'silo' concept wordt in IFRS 10 geïntroduceerd.